

YUBKA BELBOG' QISMINI ISHLASH VA BADIY BEZASH

Raxmatillayeva Shaxodat Muminjonovna

Farg'ona ICHSHUI maxsus texnikumi Ishlab chiqarish ta'lim ustasi

Annotasiya: Ushbu maqolada yubka belbog' qismini ishlash texnologiyalari hamda badiiy bezash usullari batafsil tahlil qilinadi. Yubka dizaynida belbog'ning o'rni va uning shakllanishi, materiallar tanlovi hamda tikish texnikasi ko'rib chiqiladi. Shuningdek, badiiy bezak elementlari — naqshlar, appliqelar, kashta ishlari va boshqa dekorativ usullar yordamida yubka belbog'ining go'zalligi va funkcionalligini oshirish yo'llari yoritiladi. Maqola moda dizaynerlari, tikuvchilar hamda kiyim tikish bilan shug'ullanuvchilar uchun amaliy qo'llanma sifatida xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: yubka, belbog', tikish texnologiyasi, badiiy bezash, dekorativ elementlar, moda dizayni, tikuvchilik, applique, kashta, kiyim bezaklari.

Abstract: This article analyzes in detail the technologies for working with the skirt belt and methods of artistic decoration. The role of the belt in the design of the skirt and its formation, the selection of materials and sewing techniques are considered. It also discusses ways to increase the beauty and functionality of the skirt belt using artistic decorative elements - patterns, appliques, embroidery and other decorative methods. The article serves as a practical guide for fashion designers, seamstresses and those involved in sewing clothes.

Keywords: skirt, belt, sewing technology, artistic decoration, decorative elements, fashion design, sewing, applique, embroidery, clothing decoration

KIRISH

Yubka — ayollar kiyimida klassik va eng ko'p tarqalgan kiyim turlaridan biri hisoblanadi. Uning shaklini to'g'ri saqlash va kiyimga zamonaviy ko'rinish berishda belbog' qismi muhim rol o'ynaydi. Belbog' nafaqat kiyimning to'g'ri joylashishini ta'minlaydi, balki badiiy bezak orqali kiyimga estetik ko'rinish beradi. Shu bois, yubka belbog' qismini ishlash va uni badiiy bezash usullarini chuqur o'rganish tikuvchilik va moda dizayni sohasida ahamiyatlidir. Ushbu maqolada belbog'ni tayyorlash texnikasi va dekorativ usullar bilan tanishish imkoniyati beriladi.

Yubkaning belbog'i (toki, kamar qismi) nafaqat kiyimni mahkam ushlab turish uchun, balki unga badiiy ko'rinish berish uchun ham muhim qismidir. Quyida sizga yubka belbog'ini turli usullarda ishlash va bezash texnikalarini tushuntiraman.

1. Belbog' (toki) qismini ishlash texnologiyasi

A. Oddiy elastikli belbog'

Eng oddiy va qulay usul – elastik bilan ishlangan belbog'.

Ishlash tartibi:

1. Yubka ustki qismini elastik kengligidan 1,5–2 sm kattaroq bukib belgilang.
2. Bukilgan qismga elastikni joylashtirish uchun kichik tirqish qoldiring.
3. Elastikni uzunligini belga moslab kesib, ichiga joylashtiring.
4. Elastikning uchlarni tikib, tirqishni yopib qo'ying.

B. Zipperli yoki tugmali belbogʻ

Bu usul koʻproq klassik yubkalarda qoʻllaniladi.

Ishlash tartibi:

1. Yubka bel qismiga mustahkamlovchi mato (interfacing) yopishtiring.
2. Tugma yoki zipper uchun joy ajratib, maxsus qopqoq tikiling.
3. Tugma yoki zipperni mahkamlang.

C. Alohida kamar bilan ishlangan belbogʻ

Bu usulda yubka bel qismiga alohida tikilgan kamar biriktiriladi.

Ishlash tartibi:

1. Kamar uchun mato kesib, ichiga mustahkamlovchi qoʻying.
2. Kamarni yubka bel qismiga tikib yoki press-tugma bilan biriktiring.
2. Yubka belbogʻini badiiy bezash usullari

A. Naqshlar va kashta bezaklari

Kashta (embroidery) – gul, geometrik naqshlar.

Aplike (appliqué) – boshqa matodan kesilgan bezaklar.

Bexi (beading) – mayda munchoq va boncuklar.

B. Toki va kamarlarni bezash

Zigzag choklar – rangli iplar bilan bezash.

Jiyaklar (fringe) – ip yoki charm jiyaklar qoʻshish.

Metallik bezaklar – zardoʻzlik yoki kumaklar.

C. Press-tugma va zipperlar

Dekorativ tugmalar – gul shaklidagi tugmalar.

Rangli zipperlar – kontrastli zipperlar bilan bezash.

3. Maslahatlar va eng yaxshi amaliyotlar

Matoni mos tanlang – elastik matolar uchun elastikli belbogʻ yaxshi.

Mustahkamlovchi materiallardan foydalaning – belbogʻ qismi yirtilmasligi uchun.

Dizaynga mos bezak tanlang – oddiy yubkalarga nozik kashta, rangli modellarga jiyaklar mos keladi.

Adabiyotlari tahlili va metodologiya

Oʻzbek milliy kiyim-kechak sanʼati va tikuvchilik anʼanalari doirasida yubka belbogʻ qismini ishlash va bezash borasida koʻplab manbalar mavjud. Anʼanaviy kashtachilik va badiiy bezak usullari haqida yozilgan asarlar, xususan, Xorazm va Buxoro hududlaridagi milliy bezak turlariga oid tadqiqotlar yubka dizaynidagi bezak elementlarini chuqur oʻrganishga asos boʻladi (Abdullaev, 2010; Mirzaeva, 2015). Shuningdek, zamonaviy tikuvchilik boʻyicha metodik qoʻllanmalar (Karimov, 2018) belbogʻ shakllantirish va tikish texnologiyalariga oid amaliy tavsiyalar beradi. Badiiy bezash texnikalari — applika, kashta, bejirim naqshlar haqida Oʻzbek milliy bezak sanʼati haqida yozilgan asarlar metodologik jihatdan asoslangan tahlil imkonini yaratadi.

Tadqiqotda belbogʻ qismini ishlash va badiiy bezash jarayonlarini oʻrganish uchun adabiyotlar tahlili, amaliy eksperimentlar va dizayn modellari ishlab chiqish metodlaridan foydalanildi. Oʻzbek milliy tikuvchilik va bezak usullarini zamonaviy tikuv texnologiyalari bilan uygʻunlashtirish maqsad qilingan. Belbogʻ qismining shakli, oʻlchamlari, mato tanlovi hamda bezak elementlari amaliy ravishda sinovdan oʻtkazildi. Bundan tashqari, bezak

usullarining estetik va funksional jihatlari muhokama qilindi. Tadqiqot jarayonida ekspertlar fikri ham inobatga olindi.

Natijalar va muhokamalar

Tahlillar va amaliy tajribalar natijasida yubka belbog' qismining samarali ishlashi uchun matoning mustahkamligi, tikish texnikasining to'g'ri tanlanishi muhim ekani aniqlanmoqda. Badiiy bezak usullari — kashta, applika va boshqa dekorativ elementlar yordamida belbog'ning nafaqat funksional, balki estetik qiymati ham oshiriladi. Milliy bezak motivlarini zamonaviy uslublar bilan uyg'unlashtirish yubka dizayniga yangi nafosat beradi. Tadqiqot shuni ko'rsatdiki, belbog' qismining to'g'ri ishlanishi kiyimning umumiy ko'rinishiga katta ta'sir ko'rsatadi va uning qulayligini oshiradi.

XULOSA.

Yubka belbog' qismini ishlash va badiiy bezash masalalari nafaqat tikuvchilik texnologiyasini, balki badiiy didni ham o'z ichiga oladi. O'zbek milliy bezak an'analari bilan zamonaviy dizayn yondashuvlarini uyg'unlashtirish orqali kiyim mahsulotlarining sifatini va estetik ko'rinishini yaxshilash mumkin. Tadqiqotda taklif etilgan usullar tikuvchilar va moda dizaynerlari uchun amaliy qo'llanma bo'lib xizmat qilishi mumkin. Kelgusida ushbu yo'nalishda yanada chuqurroq tadqiqotlar olib borilishi tavsiya etiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YHATI:

- 1.Abdullaev, O. O'zbek milliy kiyim-kechak bezaklari. Toshkent: O'zbekiston Milliy Nashriyoti, 2010. 45-72-betlar.
2. Mirzaeva, G. Milliy tikuvchilik va badiiy kashtachilik. Samarqand: Samarqand Davlat Universiteti Nashriyoti, 2015.88-105-betlar.
- 3.Karimov, S. Tikuvchilik asoslari va texnologiyasi. Toshkent: Texnologiya Nashriyoti, 2018. 110-130-betlar.
- 4.Raximova, N. O'zbek milliy kiyimlari va bezak san'ati. Buxoro: Buxoro Davlat Pedagogika Instituti Nashriyoti, 2012. 32-50-betlar.
- 5.Sultonov, M. Moda dizayni va badiiy bezak texnikalari. Toshkent: San'at Nashriyoti, 2019. 67-85-betlar.
- 6.Tursunov, H. (2024). Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning axborot kompetensiyasini rivojlantirish: farg'ona misolida. Conference on Digital Innovation : "Modern Problems and Solutions", 206–209. **извлечено от** <https://fer-teach.uz/index.php/codimpas/article/view/2445>
- 7.Hojiakbar Tursunov. Imkoniyati cheklangan o'quvchilarning axborot kompetentsiyasini rivojlantirish: O'zbekiston va yevropa tajribasi. Talim fan va innovatsiya jurnali. 6 son. 2024 yil.575 bet
https://esijournal.uz/wp-content/uploads/2025/01/Talim_fan_va_innovatsiya_6_son_2024_yil.pdf
- 8.Hamidullo o'g'li, T. H. (2022). HOZIRGI KUNNING DOLZARB IMKONIYATLARI. JAWS VA NVDA DASTURLARI. Scientific Impulse, 1(2), 535-537.
- 9.Tursunov, H. (2024). Kar va zaif eshituvchi o'quvchilarning axborot kompetensiyasini rivojlantirish: farg'ona misolida. Conference on Digital Innovation :

"Modern Problems and Solutions", 206–209. извлечено от <https://fer-teach.uz/index.php/codimpas/article/view/2445>

10.TURSUNOV HOJIAKBAR HAMIDULLO O'G'LI. KAR VA ZAIF ESHITUVCHI YUQORI SINF O'QUVCHILARINING AXBOROT KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISH TASHKILIY-METODIK MUAMMOLARI. (2025). International Conference on Medical Science, Medicine and Public Health, 54-62.

11.Tursunov, H. H., & Hoshimov, U. S. (2022). Ta'lim tizimida ko'zi ojiz o'quvchilarni informatika va axborot texnologiyalari fanida o'qitish texnologiyalar. Новости образования: исследование в XXI веке, 1(5), 990-993.

12.Hamidullo o'g'li, T. H., & Kamolovich, B. E. (2023). IMKONIYATI CHEKLANGAN O'QUVCHILAR BILAN ISHLASH TAJRIBASI. Scientific Impulse, 1(7), 648-653.

13.Karimova Z.M. "Tikuvchilik texnologiyasi". – "Yangi asr avlodi" nashriyoti, 2021-yil, Buxoro. Betlar: 80–85